

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Географічний факультет

Кафедра геодезії та картографії

С.В. Тітова, С.П. Боднар, О.Ю. Яценко

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАВДАНЬ З КУРСУ

«ОСНОВИ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ ТА КАДАСТРУ»

для студентів ОКР «Бакалавр» 4-го курсу

Київ – 2017

Методичні вказівки для студентів ОКР «Бакалавр» 4-го курсу до виконання лабораторних робіт з курсу «Основи землевпорядкування та кадастру» / С.В. Тітова, С.П. Боднар, О.Ю. Яценко

Призначенні для студентів географічних та геологічних факультетів університетів України з курсів: землевопрядкування, кадастр, тощо.

Рецензент: Даценко Л.М. доктор геогр. наук, професор, зав. кафедри геодезії та картографії Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Затверджено вченою радою географічного факультету
протокол № 4 від 20 жовтня 2017 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Оцінка впливу складу угідь на екологічну стабільність території.....	5
2. Характеристика агроекологічної придатності орних земель.....	27
3. Класифікація деградованості орних земель.....	33
4. Складання проектів формування меж сільських населених пунктів	42
5. Застосування ландшафтно-типологічної карти с/г землекористування для розробки проектів землеустрою	56

ВСТУП

Програма курсу «Основи землевпорядкування та кадастру» передбачає отримання основ теоретичних знань, що розкривають зміст та структуру землеустрою, особливості планування та використання земельних ресурсів, суть правового та технічного впорядкування системи землеволодіння та землекористування, регулювання встановлення меж земельних ділянок на різних рівнях адміністративно-територіальних утворень.

Основна мета методичних вказівок – допомогти студентам закріпити теоретичні знання та оволодіти практичними навичками для організації екологічного, ефективного та економічно вигідного використання земельних ресурсів, ведення державного земельного кадастру опираючись на діючі нормативно-правові акти.

Практичні завдання, що ввійшли до даних методичних вказівок, знайомлять студентів з методами аналізу та використання земельних ділянок, заходами правового врегулювання земельних відносин, а саме:

- методами оцінки впливу складу угідь на екологічну стабільність території;
- методами характеристики агроекологічної придатності орних земель;
- методами класифікації деградованості орних земель;
- методами збереження, відновлення та раціонального використання земельних ресурсів;
- створенням та використанням технічної кадастрової документації.

ОЦІНКА ВПЛИВУ СКЛАДУ УГІДЬ НА ЕКОЛОГІЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ ТЕРИТОРІЇ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації спрямовані на удосконалення знань методів теоретичних обґрунтувань та практичних навичок при визначенні екологічних показників та оцінки проектних рішень в процесі землеустрою. Це сприятиме збереженню, відтворенню і раціональному використанню земельних ресурсів та оптимізації структури угідь для екологічної стабілізації території. На нашу думку застосування цих рекомендацій на виробництві забезпечить:

- 1) визначення рівнів впливу діяльності людини на стан довкілля (в. т.ч. земельні ресурси);
- 2) визначення екологічної стабільності території - диференційованого показника впливу структури угідь на територію;
- 3) забезпечить визначення екологічних показників та межі екологічно нестабільних територій у процесі землевпорядного проектування;
- 4) встановлення меж впливу угідь на довкілля (визначення ширини сприятливої екологічної зони).

Практичне застосування цих рекомендацій сприятиме:

- збереженню рівноваги між розвитком аграрного виробництва та екологічною стабільністю оточуючого середовища;
- забезпеченню стійкості екосистеми на основі нормування співвідношення угідь;
- формуванню режиму використання земельних угідь, упорядкування сільськогосподарського землекористування;
- додержання оптимальних нормативів при відведенні земель за цільовим призначенням;
- створенню бази для обґрунтування перерозподілу земельних угідь, оптимізації їх структури.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №1

ТЕМА: «Оцінка впливу складу угідь на екологічну стабільність території у процесі землеустрою»

МЕТА: навчитися визначати показники екологічної ситуації.

ЗМІСТ:

1. Складання експлікації земель заданої території.
2. Визначення екологічної стабільності території.
3. Визначення впливу угідь па навколишню територію та ширини сприятливої екологічної зони.
4. Визначення екологічних показників та оцінка земель по рівню антропогенного навантаження в процесі землеустрою.

Висновки.

ВИХІДНІ МАТЕРІАЛИ

Фрагмент території земельного масиву з проектними пропозиціями (варіанти видає викладач).

Таблиці 1,2,3,4,5 (наведені нижче)

Необхідні прилади: курвіметр, лінійка, кольорові олівці, калькулятор.

ХІД РОБОТИ

1. Складання експлікації земель заданої території.

Отримавши фрагмент плану, студент робить його копію, вираховує та підписує площі контурів угідь. Окремо складає експлікацію угідь, а результати заносить у таблицю 2.

2. Визначення екологічної стабільності території.

Для оцінки впливу складу угідь на екологічну стабільність території, стійкість якої падає при підвищенні сільськогосподарського освоєння земель, інтенсивному використанню угідь, проведенні меліоративних і технічних робіт, забудові території, необхідно зробити розрахунок коефіцієнтів екологічної стабільності території.

Ці коефіцієнти можуть обчислюватися з використанням табл. 1, у якій оцінюється екологічна стабільність різних видів угідь.

Значення коефіцієнтів оцінки екологічних властивостей земельних угідь складено і розраховується заданими: І. Риборські, Е. Гойке. Вплив складу угідь на екологічну стабільність території. – У зб. Землевпорядні роботи в специфічних умовах. – Татранска Ломніца, 1988 – с. 19-26 (словацькою мовою).

Таблиця 1.

Значення коефіцієнтів оцінки екологічних властивостей земельних угідь

№ п./п.	Назва угіддя	Коефіцієнт екологічної стабільності угіддя. К1	Коефіцієнт екологічного впливу угіддя на прилеглі землі. К2
1	2	3	4
1	Забудовані землі в т.ч. не с.-г. угіддя	0,00	1,27
2	Рілля	0,14	0,87
3	Виноградники	0,29	1,47
4	Лісосмуги	0,38	2,29
5	Фруктові сади, чагарники	0,43	1,47
6	Городи	0,50	1,59
7	Сіножаті	0,62	1,71
8	Пасовища	0,68	1,17
9	Болота, відкриті землі, води	0,79	2,93
10	Ліси	1,00	2,29

При різному складі угідь коефіцієнт екологічної стабільності території ($K_{ек ст}$) розраховується за формулою:

$$K_{ек ст} = \frac{\sum(K1_i * P_i)}{\sum P_i} K_p$$

де: $K1_i$ – коефіцієнт екологічної стабільності угіддя i -го виду (табл. 1);

P – площа угіддя i -го виду;

K_p – коефіцієнт морфологічної стабільності рельєфу ($K_p = 1,0$ – для стабільних територій і $K_p = 0,7$ для нестабільних територій).

У тому випадку, якщо отримане значення $K_{ек ст}$ менше 0,33, то територія є екологічно нестабільною; якщо змінюється від 0,34 до 0,50, то відноситься до стабільно нестійкої; якщо знаходиться в межах від 0,51 до 0,66, то переходить у градацію середньої стабільності; якщо перевищує 0,67, то територія є екологічно стабільною. Отже, в процесі землеустрою необхідно створити екологічно стійкий агроландшафт. *Екологічно стійкий агроландшафт* – агроландшафт, що містить оптимальне співвідношення різних видів угідь, та сформований режим використання цих угідь. Студенту необхідно використовуючи таблицю 1, розрахувати показники та занести в таблицю 2.

Таблиця 2.

Розрахунок екологічної стабільності території

Назва угіддя	Коефіцієнт екологічної стабільності угіддя К1	Площа угіддя,		К1*Р
		Р, га	%	
Забудовані землі в т.ч. не с.-г. угіддя	0,00			
Рілля	0,14			
Виноградники	0,29			
Лісосмуги	0,38			
Фруктові сади, чагарники	0,43			
Городи	0,50			
Сіножаті	0,62			
Пасовища	0,68			
Болота, відкриті землі, води	0,79			
Ліси	1,00			
Всього	X			

Наприклад: для території реалізації земельних інтересів Дністровської сільської ради розрахунок буде наступним:

Таблиця 3.

Розрахунок екологічної стабільності території земельних інтересів Дністровської сільської ради

Назва угіддя	Коефіцієнт екологічної стабільності угіддя К1	Площа угіддя,		К1*Р
		Р, га	%	
Забудовані землі в т.ч. не с.-г. угіддя	0,00	31,9	4,4	0,0
Рілля	0,14	400,8	55,8	56,1
Виноградники	0,29	0,0	0,0	0,0
Лісосмуги	0,38	0,0	0,0	0,0
Фруктові сади, чагарники	0,43	24,0	3,3	10,3
Городи	0,50	21,1	2,9	10,6
Сіножаті	0,62	13,0	1,8	8,1
Пасовища	0,68	102,0	14,2	69,4
Болота, відкриті землі, води	0,79	25,0	3,5	19,8
Ліси	1,00	101,0	14,1	101,0
Всього	×	718,8	100,0	275,2

$$K_{\text{ек ст}} = \frac{\sum(K1_i * P_i)}{\sum P_i} K_p = \frac{275,2}{718,8} * 1 = 0,38$$

В даному випадку екологічна стабільність ($K_{\text{ек ст}} = 0,38$) території відноситься до екологічно нестабільної.

3. Визначення впливу угідь на навколишню територію та ширини сприятливої екологічної зони

Відомо, що екологічно стійкі угіддя (ліси, болота природного походження, природні кормові угіддя) створюють навколо себе сприятливе екологічне середовище та мають позитивний вплив на навколишнє середовище, її флору і фауну. Для встановлення меж впливу можна визначити допустиму відстань від екологічно стійкого угіддя до екологічно нестабільної території, тобто ширину сприятливої екологічної зони (Д) по відношенню до менш стійкого угіддя. За даними І. Рибарські та Е. Гейсе ця ширина може визначатися за формулою:

$$D = \frac{\ln P}{\ln(10/K2)} * 100$$

де, P – площа угіддя, га;

K2 – коефіцієнт екологічного впливу угіддя на навколишні землі (табл. 1).

Наприклад для масиву лісу площею 10 га ($K = 2,29$) зона сприятливого екологічного впливу на навколишню територію буде дорівнювати 156 м:

$$D = \frac{\ln 10 * 100}{\ln(10/2,29)} = \frac{2,303 * 100}{1,474} = 156 \text{ м}$$

Це означає, що ліс (складова національної екологічної мережі) площею 10 га в прилеглий до нього 156-метровій зоні буде створювати сприятливу екологічну зону.

У випадку коли угіддя займає площу рівну або менше 1 га зона впливу угіддя не розраховується, а приймається рівній нулю.

В процесі землевпорядного проектування такі розрахунки потрібно провести по всіх екологічно стійких угіддях (складових екомережі), а саме: ліс, болота, природні кормові угіддя.

Студенту необхідно використовуючи таблицю 1, розрахувати показники сприятливої екологічної зони, занести їх в окрему таблицю 4, та нанести на план кольоровими олівцями межі сприятливих екологічних зон в умовних позначеннях на ріллі.

Приклад розрахунку: для території (див. табл. 4) зони екологічного впливу згідно розрахунків будуть виглядати наступним чином (див рис. 1):

Таблиця 4.

Розрахунок зони екологічного впливу на рілля

Назва i -го угіддя	Коефіцієнт екологічного впливу угіддя K_1	Площа угіддя, P , га	$\ln P_i$	$\ln (10/K_2i)$	Зона впливу D , м
Пасовища	1,17	102,00	4,62	2,15	216
Болото	2,93	10,00	2,30	1,23	188
Сіножаті	1,71	28,00	3,33	1,77	188
Госп. двір	1,27	3,00	1,10	2,06	53

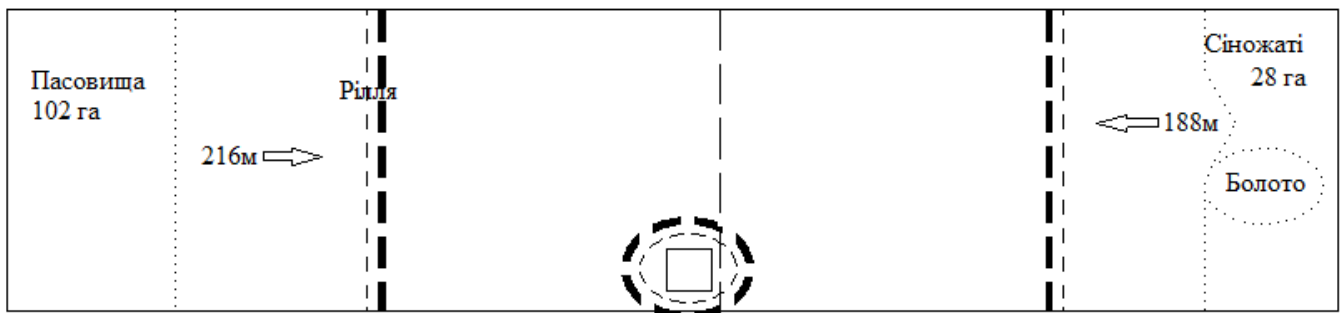

Рис. 1. Зони екологічного впливу на рілля

При перенесенні цих даних на планову основу, необхідно визначити екологічно нестабільні території рілля, на яких необхідно проводити різноманітні природоохоронні заходи. До них, з позиції впливу складу угідь на навколишнє природне середовище, зокрема рілля, можна віднести наступні:

- Забудовані території (господарські двори, промислові підприємства, залізничні та шосейні дороги, скотомогильники, хім. склади, тощо).
- Деградовані та малопродуктивні с.-г. угіддя.
- Рілля що піддана сильним ерозійним процесам.

Велике значення для підвищення екологічної стабільності території має здійснення спеціальної системи заходів, запланованих у проектах землеустрою і досить добре освітлених у літературі.

Ми рекомендуємо використовувати загальноприйняті заходи, це, насамперед, правові (формування режиму використання угідь та їх окремих частин), організаційно-господарські (консервацію порушених та деградованих земель, формування за їх рахунок екологічних коридорів та екологічної мережі, організацію заповідних територій і зон з особливим природоохоронним режимом), агротехнічні (впровадження ґрунтозахисних сівозмін, та методів обробітку ґрунту), лісомеліоративні і гідротехнічні заходи щодо захисту земель від ерозії; природоохоронні міри (переведення рілля з високим показником ерозійної

небезпеки, або не придатної й малопродуктивної, створення полезахисних лісосмуг); комплекс робіт з підвищення родючості земель і створенню умов для відтворення родючості ґрунтів, (залуження, переведення в перелоги).

На фрагменті екологічно нестабільної ділянки підготувати проект заходів по забезпеченню екологічної стабільності.

При розрахунках зон екологічного впливу на ріллію сукупності двох угідь (коли одне угіддя в межах другого), що впливають, коефіцієнт K_2 береться як середньозважене цих угідь.

4. Визначення екологічних показників.

Індекс екологічної розмаїтості території (J_p) показує, наскільки близько намічений проектом агроландшафт відповідає природному і як змінилася екологічна розмаїтість території в порівнянні з показниками на рік землеустрою.

Цей індекс обчислюється за формулою:

$$J_p = \frac{\sum l_i}{S - S_i}$$

де: l_i – довжина i -го екотопу, м;

$\sum l_i$ – загальна довжина границь екотопів (тобто суміжних меж різних угідь), м;

S – площа розглянутої території, m^2 ;

S_i – площа природних ділянок, що компенсують, (ділянок екологічно стабільних угідь), m^2 .

Чим вище зазначений індекс, тим кращий проект землеустрою з екологічного боку.

Індекс продуктивності агроландшафтів (або їхніх частин) з урахуванням «крайового» ефекту (J_n) визначається за формулою:

$$J_n = \frac{\sum l_i * K_{пр}}{S}$$

де: $K_{пр}$ – коефіцієнт збільшення продуктивності угідь унаслідок «крайового» ефекту, рівний приблизно 0,1-0,2;

S – площа всіх угідь, м

$\sum l_i$ – загальна довжина меж екотопів, м.

Коефіцієнт розораності ($K_{роз}$) розраховується, як питома вага орних земель в структурі усіх угідь:

$$K_{роз} = \frac{(P_{ріллі} + P_{городів})}{\sum P}$$

Коефіцієнт лісистості ($K_{ліс}$) розраховується, як питома вага лісів, чагарників і лісосмуг в структурі усіх угідь:

$$K_{\text{ліс}} = \frac{P_{\text{ліс}}}{\sum P}$$

Студент розраховує усі вище вказані екологічні показники, та подає аналіз у висновках.

5. Оцінка земель за рівнем антропогенного навантаження в процесі землеустрою

Коефіцієнт антропогенного навантаження ($K_{\text{а.н.}}$) показує, наскільки сильно впливає діяльність людини на стан природного середовища. Він обчислюється по наступній формулі:

$$K_{\text{а.н.}} = \frac{\sum(P_i * B_i)}{\sum P_i}$$

де P_i – площа земель з відповідним рівнем антропогенного навантаження, та;

B_i – бал, відповідної площі з певним рівнем антропогенного навантаження (вимірюється по 5-бальній шкалі (див. таблицю 5)). Оцінка ступеню антропогенного навантаження проводиться по шкалі, наведеній в таблиці 6.

Таблиця 5.

Шкала оцінки впливу видів землекористування

№ п/п	Види землекористування (угідь)	Оцінка в балах
1	Землі промисловості, транспорту, забудовані території	5
2	Орні землі, багаторічні насадження	4
3	Природні кормові угіддя, залужені балки	3
4	Лісосмуги, чагарники, ліси, болота зайняті під водою	2
5	Мікро-заповідники	1

Таблиця 6.

Оцінка земель по ступеню антропогенного навантаження

Ступінь антропогенного навантаження	Бал, Б	Ґрунти земель, що відповідають ступеню антропогенного навантаження і балові оцінки	Площа земель, га		$P_1 * B$	$P_2 * B$
			Існуюча, P_1	За проектом, P_2		
1. Високий	5	Землі промисловості, транспорту, забудовані території				
2. Значний	4	Орні землі, багаторічні насадження				
3. Середній	3	Культурні кормові угіддя: залужені балки, пасовища, косовиці				
4. Незначний	2	Лісосмуги, чагарники, ліси, болота зайняті під водою				
5. Низький	1	Мікрозаповідники				
		Разом				

ВИСНОВКИ

В результаті лабораторної роботи студент здає на перевірку оформлений звіт з розрахунками, оформленим фрагментом плану, висновками за результатами роботи.

Висновки повинні містити короткий аналіз за результатами виконаної лабораторної роботи по окремих її етапах, та пропозиції щодо вдосконалення заходів по охороні земель.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Методичні рекомендації оцінки екологічної стабільності агроландшафту та сільськогосподарського землекористування. Метод. рекомендації. К.: ІЗ УААН, 2001. – 15 с.
2. Третяк А.М. Наукові основи землеустрою. Навчальний посібник. К: Земля України. 2002. – 236 с.
3. Третяк А.М. Теоретичні основи землеустрою. – К.: ІЗ УААН, 2002. – 152 с.
4. Третяк Р.А. Окремі аспекти забезпечення екологічної стабільності сільськогосподарських землеволодінь і землекористувань на Буковині. Землевпорядна освіта, наука та виробництва: сьогодення та перспективи очима молодих вчених: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25 лютого 2003 р.) – К.: ТОВ «ЦЗРУ», 2003. – 339 с.
5. Волков С.Н. Землеустройство в условиях земельной реформы (экономика, экология, право) – М.: Былина, 1998. – С. 209-225.
6. Волков С.Н. Землеустройство. Т. 2. Землеустроительное проектирование. Внутрихозяйственное землеустройство. – М.: Колос. 2001. – 648 с. (Учебн. и учен. пособие для студентов высш. учебн. заведений). С. 493-503.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

**Придатність ґрунтів орних земель для вирощування сільськогосподарських культур
Кіцмансько-Кельменецького ПСГР 01 Чернівецької області
(Західна провінція Лісостепової зони)**

№	Шифр агропромислових груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки
			озима пшениця	озиме жито	ячмінь	овес	кукурудза	картопля	льон	цукровий буряк	соняшник	
1	25д	8	IV	III	IV	III	IV	IV		V		
2	29б	44	IV	III	III	III	IV	III		IV		
3	29в	257	III	II	III	II	III	II		IV		
4	29в	55	III	II	III	II	III	III		IV		
5	29г	247	II	I	II	I	III	II		III		
6	29г	133	II	I	II	I	III	II		III		
7	29д	99	II	I	II	I	III	II		III		
8	29д	3734	II	I	II	I	II	II		III		
9	29е	64	II	II	II	II	III	II		III		
10	35г	827	III	III	III	III	III	III		III		
11	35д	13687	III	III	III	III	III	III		III		
12	35е	165	III	IV	III	IV	III	IV		III		
13	36д	34	IV	IV	IV	IV	IV	IV		IV		
14	37в	22	III	II	III	II	IV	III/IV		V		III – (просапані) на схилах до 3
15	37г	475	III	II	III	II	III/IV	III/IV		III/IV		III – (просапані) на схилах до 3
16	37д	10347	III	III	III	II	III/IV	III/IV		III/IV		IV – на схилах більше 3
17	37е	1254	III	III	III	II	III/IV	III/IV		III/IV		IV – на схилах більше 3
18	38в	5	IV	III	IV	III	IV	IV		IV		
19	38г	84	III	III	III	III	IV	IV		IV		
20	38д	521	III	III	III	III	IV	IV		IV		
21	38е	3272	III	IV	III	III	IV	IV		IV		
22	39в	12	V	III/IV	V	III/IV	V	V		V		III – (просапані) на схилах до 3
23	39г	14	IV	III/IV	IV	III/IV	V	V		V		
24	39д	92	IV	III/IV	IV	III/IV	V	V		V		
25	39е	999	V	V	V	V	V	V		V		
26	40д	1100	I	I	I	I	I	I		II		
27	40е	14397	II	II	II	II	II	II		II		
28	41в	475	II	I	II	I	II	I		IV		

№	Шифр агровиробничих груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки		
			озима пшениця	озиме жито	ячмінь	овес	кукурудза	картопля	льон	цукровий буряк	соняшник			
29	41г	103	I	I	I	I	I	I	I		II			
30	41д	2289	I	I	I	I	I	I	I		I			
31	41e	15831	I	II	I	I	I	I	II		I			
32	44e	61	III	IV	III	III	III	III	IV		III			
33	45г	24	II	I	I	I	I	II	I		II			
34	45д	34	I	II	I	I	I	I	I		I			
35	45e	867	I	III	I	I	I	I	II		I			
36	46e	23	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV		IV			
37	47e	1663	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV		IV			
38	48e	41	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV		IV			
39	49в	14	III	II	III	II	III/IV	II/IV			III/IV		IV – на схилах більше 3	
40	49д	883	II	II	II	I	II/IV	II/IV			II/IV			
41	49'д	425	II	II	II	I	III/IV	II/IV			III/IV			
42	49'е	18228	II	III	II	II	III/IV	III/IV			III/IV			
43	49e	15983	II	III	II	II	II/IV	II/IV			II/IV			
44	50в	269	IV	III	III	III	IV	IV			IV			
45	50г	97	III	III	III	III	IV	IV			IV			
46	50'д	361	III	III	III	III	IV	IV			IV			
47	50д	152	III	III	III	III	IV	IV			IV			
48	50e	4748	III	III	III	III	IV	IV			IV			
49	50'е	5921	III	III	III	III	IV	IV			IV			
50	51г	227	IV	III/IV	III/IV	III/IV	IV/V	IV/V			IV/V		III – (зернові) на схилах до 3, V (просапани) – на схилах більше 3	
51	51'д	60	IV	III/IV	III/IV	III/IV	IV/V	IV/V			IV/V			
52	51'е	1328	IV	IV	III/IV	III/IV	IV/V	IV/V			IV/V		III – (ячмінь, овес) на схилах до 3, V (просапани) – на схилах більше 3	
53	51e	1796	IV	IV	III/IV	III/IV	IV/V	IV/V			IV/V			
54	53в	37	II	I	I	I	III	II			III			
55	53г	344	I	I	I	I	I	I			I			

№	Шифр агровиробничих груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки
			озима пшениця	озиме жито	ячмінь	овес	кукурудза	картопля	льон	цукровий буряк	соняшник	
56	53д	856	I	I	I	I	I	I	I	I		
57	53е	6511	I	II	I	I	I	I	I	I		
58	55г	62	II	II	II	II	II/IV	II/IV		II/IV		IV - на схилах більше 3
59	55д	390	II	II	II	II	II/IV	II/IV		II/IV		
60	55е	4671	II	III	II	II	II/IV	II/IV		II/IV		
61	56в	10	IV	III	III	III	IV	IV		IV		
62	56д	63	III	III	III	III	IV	IV		IV		
63	56е	1193	III	IV	III	III	IV	IV		IV		
64	57д	55	III/IV	III/IV	III/IV	III/IV	IV/V	IV/V		IV/V		III - (зернові) на схилах до 3, V (просапні) - на схилах більше 3
65	57е	84	III/IV	III/IV	III/IV	III/IV	IV/V	IV/V		IV/V		
66	100е	10	I	III	I	II	II	III		II		
67	101е	10	III	IV	III	III	III/IV	IV		III/IV		III - (кукурудза, буряк) на схилах до 3, IV - на схилах більше 3
68	102е	5	II	III	III	II	II/IV	III/IV		II/IV		
69	104еж	10	IV	IV	IV	IV	V	V		V		
70	121д	807	I	I	I	I	I	I		I		
71	121е	817	I	II	I	I	I	II		I		
72	133в	20	III	II	III	II	III	II		III		
73	133г	33	II	I	II	I	II	II		II		
74	133д	862	II	I	II	I	II	II		II		
75	133е	4453	II	II	II	I	II	II		II		
76	139е	23	V	V	V	V	V	V		V		
77	139л	274	V	V	V	V	V	V		V		
78	139с	17	V	V	V	V	V	V		V		
79	175в	889	III	III	III	III	IV	III		IV		IV - на схилах більше 3
80	175г	42	III	III	III	III	III	III		III		
81	175д	91	III	III	III	III	III	III		III		
82	176в	280	III	III	III	III	III	III		IV		
83	176г	922	III	III	III	III	III	III		III		
84	176д	1239	III	III	III	III	III	III		III		
85	176е	619	III	III	III	III	III	III		III		
86	178е	15	IV	IV	IV	IV	V	V		V		

№	Шифр агровиробничих груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки
			озима пшениця	озиме жито	ячмінь	овес	кукурудза	картопля	льон	цукровий буряк	соняшник	
87	179е	195	III	III	III	II	III	III		III		
88	181г	142	IV	V	IV	V	V	V		V		
89	181д	188	V	V	V	V	V	V		V		
90	181е	211	V	V	V	V	V	V		V		
91	208г	4	II	II	II	II	II	II		II		
92	208д	9	II	II	II	II	II	II		II		
93	208е	99	II	III	II	II	II	II		II		
94	209е	571	I	II	I	I	I	I		I		
95	210г	221	II	II	II	II	II	II		II		
96	210д	250	II	III	II	II	II	II		II		
97	210е	1055	II	III	II	II	II	II		II		

ДОДАТОК Б

**Придатність ґрунтів орних земель для вирощування сільськогосподарських культур
Сокирянського ПСГР 02 Чернівецької області (Західна провінція Лісостепової зони)**

№	Шифр агропромислових груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки
			озима пшениця	озиме жито	ячмінь	овес	кукурудза	картопля	льон	цукровий буряк	соняшник	
1	35д	16499	III	III	III	III		IV	III			
2	35е	32	III	IV	III	III		IV	III			
3	37в	21	III	II	III	II		III/IV	III/IV			III- (просапани) на схилах до 3
4	37г	36	III	II	III	II		III/IV	III/IV			
5	37д	7166	III	III	III	III		III/IV	III/IV			III- (просапани) на схилах до 3
6	37е	387	III	III	III	III		III/IV	III/IV			
7	38д	118	III	III	III	III		IV	IV			III - на схилах до 3
8	38е	1352	III	II	III	III		IV	IV			
9	39е	181	III/IV	IV	III/IV	III/IV		V	V			
10	40д	14	I	II	I	I		I	I			
11	40е	3317	I	III	I	I		II	I			
12	41д	13	I	II	I	I		I	I			
13	41е	532	I	III	I	I		I	I			
14	45е	360	I	III	I	I		III	I			
15	47е	67	III	III	III	III		IV	III			
16	49'е	3966	III	III	III	III		IV	III/IV			IV - Льон на схилах більше 3
17	49е	377	II	III	II	II		III/IV	II/IV			IV - на схилах більше 3
18	50е	33	III	III	III	III		IV	IV			
19	50'е	628	III	III	III	III		IV	IV			
20	51'е	19	III/IV	III/IV	III/IV	III/IV		V	V			IV - (зернові), V - (просапани) на схилах більше 3
21	133е	24	II	III	II	II		III	II			
22	175д	8	III	III	III	III		III	III			
23	176г	12	III	III	III	III		III	III			
24	176д	67	III	III	III	III		III	III			
25	176е	19	III	III	III	III		III	III			
26	208д	17	II	II	II	II		II	II			

ДОДАТОК В

**Придатність ґрунтів орних земель для вирощування сільськогосподарських культур
Чернівецького ПСГР 03 Чернівецької області
(Передкарпаття Карпатської Гірської області)**

№	Шифр агровиробничих груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки	
			озима пшениця	озиме жито	ячмінь	овес	кукурудза	картопля	льон	цукровий буряк	соняшник		
1	5в	44	IV	III	IV	III		III	III				
2	14г	1	IV	III	IV	III		IV	IV				
3	14д	18	IV	IV	IV	IV		IV	V				
4	18г	47	III	II	III	II		II	II				
5	18д	79	III	III	III	III		III	III				
6	24г	115	III	II	III	II		III	III				
7	24д	36	III	III	III	III		III	III				
8	25д	104	IV	IV	IV	IV		IV	V				
9	26д	6	V	V	V	V		V	V				
10	26е	66	V	V	V	V		V	V				
11	27г	36	II	II	II	II		II	II				
12	29б	285	IV	III	IV	III		III	IV				
13	29в	731	III	II	III	II		II	III				
14	29г	694	II	I	II	I		II	II				
15	29'г	27	II	I	II	I		II	II				
16	29д	203	II	II	II	II		II	II				
17	29'д	46	II	II	II	II		II	II				
18	33г	16	III	III	III	III		III	III				
20	35д	154	III	III	III	III		IV	III				
21	37в	320	III	II	III	II		III/IV	III/IV			III- (просапай) на схилах до 3	
22	37г	916	III	II	III	II		III/IV	III/IV				
23	37д	1563	III	III	III	III		III/IV	III/IV				
24	38г	836	III	III	III	III		IV	IV				
25	38д	903	III	III	III	III		IV	IV				
26	38е	953	III	II	III	III		IV	IV				
27	39д	133	III/IV	IV	III/IV	III/IV		V	V			III- на схилах до 3	
28	39е	627	III/IV	IV	III/IV	III/IV		V	V				
29	40в	111	II	I	II	I		II	II				
30	40г	574	I	I	I	I		I	I				
31	40д	1783	I	II	I	I		I	I				
32	40е	60	I	III	I	I		II	I				
33	41д	1985	I	II	I	I		I	I				
34	41е	484	I	III	I	I		I	I				
35	45е	91	I	III	I	I		III	I				
36	49'г	308	II	II	II	II		II/IV	II/IV			IV - на схилах більше 3	
37	49д	758	II	III	II	II		III/IV	II/IV				
38	49'д	1090	II	III	II	II		III/IV	II/IV				
39	49е	252	II	III	II	II		III/IV	II/IV				

№	Шифр агровиробничих груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки	
			ОЗИМА ПШЕНИЦЯ	ОЗИМЕ ЖИТО	ЯЧМІНЬ	ОВЕС	КУКУРУДЗА	КАРТОПЛЯ	ЛЬОН	ЦУКРОВИЙ БУРЯК	СОНЯШНИК		
40	49'є	422	III	III	III	III			IV	III/IV			Льон IV - на схилах більше 3
41	50'в	12	III	III	III	III			IV	IV			
42	50'г	139	III	III	III	III			IV	IV			
43	50'д	204	III	III	III	III			IV	IV			
44	50'д	409	III	III	III	III			IV	IV			
45	50'є	259	III	III	III	III			IV	IV			
46	50'є	126	III	III	III	III			IV	IV			
47	51'д	52	III/IV	III/IV	III/IV	III/IV			V	V			IV - (зернові), V - (проса-пані) на схилах більше 3
48	51'є	16	III/IV	III/IV	III/IV	III/IV			V	V			
49	51'є	6	III/IV	III/IV	III/IV	III/IV			IV/V	IV/V			
50	133г	103	II	II	II	II			II	II			
51	133д	67	II	II	II	II			II	II			
52	133є	349	II	III	II	II			III	II			
53	175а	69	V	V	V	V			V	V			
54	175в	15	III	III	III	III			III	III			
55	175г	253	III	III	III	III			III	III			
56	175д	249	III	III	III	III			III	III			
57	177г	96	V	V	V	V			V	V			
58	177д	6	V	V	V	V			V	V			
59	177є	89	V	V	V	V			V	V			
60	178є	197	IV	IV	IV	IV			IV	IV			
61	179г	485	III	II	III	II			III	II			
62	179д	154	III	II	III	II			III	II			
67	208г	9	II	II	II	II			II	II			
68	208д	97	II	II	II	II			II	II			
63	179є	1339	III	III	III	III			III	III			
64	181г	213	IV	V	IV	IV			V	V			
65	181д	7	V	V	V	V			V	V			
66	181є	129	V	V	V	V			V	V			

ДОДАТОК Г

**Придатність ґрунтів орних земель для вирощування сільськогосподарських культур
Сторожинецького ПСГР 04 Чернівецької області
(Передкарпаття Карпатської Гірської області)**

№	Шифр агрови-робничих груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки
			озима пшениця	озиме жито	ячмінь	овес	кукурудза	картопля	льон	цукровий буряк	соняшник	
1	5в	4	IV	III	IV	III		III	III			
2	9в	19	II	I	II	I		II	II			
3	14г	181	IV	III	IV	III		IV	IV			
4	14д	41	IV	IV	IV	IV		IV	V			
5	15г	12	V	V	V	V		V	V			
6	18г	1396	III	II	III	II		II	II			
7	18д	489	III	III	III	III		III	III			
8	19г	175	IV	IV	IV	IV		IV	IV			
9	21в	10	III	III	III	III		III	III			*(просапани) III- на схилах до 3, IV - на схилах більше 3
10	21г	55	III	II	III	II		III/IV*	III/IV*			
11	24в	26	III	II	III	II		III	III			
12	24г	9096	III	II	III	II		III	III			
13	24д	630	III	III	III	III		III	III			
14	24е	158	IV	IV	IV	IV		IV	IV			
15	25в	42	IV	IV	IV	IV		IV	IV			
16	25г	2731	IV	IV	IV	IV		IV	V			
17	25д	1001	IV	IV	IV	IV		IV	V			
18	25е	267	IV	IV	IV	IV		IV	V			
19	26г	41	V	V	V	V		V	V			
20	26д	373	V	V	V	V		V	V			
21	26е	786	V	V	V	V		V	V			
22	27г	5062	II	II	II	II		II	II			
23	27д	3337	II	II	II	II		II	II			
24	27е	757	III	III	III	III		IV	III			
25	28в	4	III	III	III	III		III	III			
27	28д	1175	II	II	II	II		III	III			
28	29г	23	II	I	II	I		II	II			
29	33г	35	III	III	III	III		III	III			
30	35г	679	III	III	III	III		III	III			
31	35д	421	III	III	III	III		IV	III			
32	36г	88	IV	IV	IV	IV		IV	IV			
33	37в	92	III	II	III	II		III/IV	III/IV			III- (просапани) на схилах до 3
34	37г	801	III	II	III	II		III/IV	III/IV			
35	37д	213	III	III	III	III		III/IV	III/IV			
36	37е	135	III	III	III	III		III/IV	III/IV			
37	38г	106	III	III	III	III		IV	IV			
38	38д	190	III	III	III	III		IV	IV			
39	38е	490	III	II	III	III		IV	IV			

№	Шифр агро-робничих груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки	
			озима пшениця	озиме жито	ячмінь	овес	кукурудза	картопля	льон	цукровий буряк	соняшник		
40	39д	23	III/IV	IV	III/IV	III/IV			V	V			III- на схилах до 3
41	39е	173	III/IV	IV	III/IV	III/IV			V	V			
42	40д	266	I	II	I	I			I	I			
43	40е	132	I	III	I	I			II	I			
44	41в	225	I	I	I	I			I	I			
45	41д	441	I	II	I	I			I	I			
46	41е	36	I	III	I	I			I	I			
47	45г	582	I	I	I	I			I	I			
48	45д	751	I	II	I	I			II	I			
49	45е	978	I	III	I	I			III	I			
50	46г	1799	IV	IV	IV	IV			IV	IV			
52	47г	1554	III	III	III	III			III	III			
53	47д	76	III	III	III	III			IV	III			
54	47е	1327	III	III	III	III			IV	III			
55	49в	15	III	II	III	II			II/IV	II/IV			IV - на схилах більше 3
56	49г	25	II	II	II	II			II/IV	II/IV			
57	49'г	989	II	II	II	II			II/IV	II/IV			
58	49'д	2396	II	III	II	II			III/IV	II/IV			
59	49д	311	II	III	II	II			III/IV	II/IV			
60	49е	289	II	III	II	II			III/IV	II/IV			
61	49'е	1386	III	III	III	III			IV	III/IV			Льон - IV - на схилах більше 3
62	50'г	34	III	III	III	III			IV	IV			
63	50д	32	III	III	III	III			IV	IV			
64	50'д	396	III	III	III	III			IV	IV			
65	50е	35	III	III	III	III			IV	IV			
66	50'е	954	III	III	III	III			IV	IV			
67	51'д	36	III/IV	III/IV	III/IV	III/IV			V	V			IV - (зернові), V - (просапані) на схилах більше 3
68	51'е	399	III/IV	III/IV	III/IV	III/IV			V	V			
69	51е	17	III/IV	III/IV	III/IV	III/IV			IV/V	IV/V			
70	121е	426	I	I	I	I			I	I			
71	133г	644	II	II	II	II			II	II			
72	133д	1802	II	II	II	II			II	II			
73	133'е	2310	IV	IV	IV	II			III	II			
74	139е	8	V	V	V	V			V	V			
75	141"	31	IV	IV	IV	IV			IV	IV			
76	175а	9	V	V	V	V			V	V			
77	175б	22	III	III	III	III			III	IV			
78	175в	1370	III	III	III	III			III	III			
79	175г	1822	III	III	III	III			III	III			
80	175д	463	III	III	III	III			III	III			
81	176в	463	III	III	III	III			III	III			
82	176г	1380	III	III	III	III			III	III			
83	176д	2905	III	III	III	III			III	III			

№	Шифр агро-робничих груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки	
			озима пшениця	озиме жито	ячмінь	овес	кукурудза	картопля	льон	цукровий буряк	соняшник		
84	176л	529	III	III	III	III			III	III			
85	177Г	126	V	V	V	V			V	V			
86	177д	35	V	V	V	V			V	V			
87	177е	246	V	V	V	V			V	V			
88	178Г	29	IV	IV	IV	IV			IV	IV			
89	178д	247	IV	IV	IV	IV			IV	IV			
90	178е	286	IV	IV	IV	IV			IV	IV			
91	178л	189	IV	IV	IV	IV			IV	IV			
92	179Г	630	III	II	III	II			III	II			
93	179д	1721	III	II	III	II			III	II			
94	179е	1144	III	III	III	III			III	III			
95	180д	111	III	III	III	III			III	III			
96	181е	35	V	V	V	V			V	V			
97	183Г	78	III-V	III-V	III-V	III-V			III-V	V			III - на схилах до 5, IV - 5-7, V - більше 7
98	185Г	65	II	II	II	II			II	V			
99	186д	26	III	III	III	III			IV	V			
100	198Г	95	V	V	V	V			V				
101	198Гж	50	V	V	V	V			V				
102	208Г	57	II	II	II	II			II	II			
103	210д	104	II	III	II	II			II	II			

ДОДАТОК Д

**Придатність ґрунтів орних земель для вирощування сільськогосподарських культур
Путильського ПСГР 04 Чернівецької області
(Карпати Карпатської Гірської області)**

№	Шифр агрови-робничих груп ґрунтів	Площа, га	Шкала придатності									Примітки
			озима пшениця	озиме жито	ячмінь	овес	кукурудза	картопля	льон	цукровий буряк	соняшник	
1	175г	73	Ш	Ш	Ш	Ш		Ш	Ш			
2	185г	3113	Ш	Ш				I				
3	175д	248	Ш	Ш				I				
4	186д	745						Ш/IV				V - на схилах більше 5
5	198гж	10274						IV				
6	198гк	1023						V				

ДОДАТОК Е

Посівні площі сільськогосподарських культур Чернівецької області

(у господарствах усіх категорій, тис.га.)

	1985	1990	1995	1999	2000	2001
Вся посівна площа	353	347	337	324	314	325
Зернові культури	151	131	136	137	142	166
Озимі зернові	60	55	62	48	59	71
у т.ч.:						
Пшениця	50	51	56	44	52	61
Жито	3	1	1	2	3	4
Ячмінь	7	3	5	2	3	6
Ярі зернові	91	76	74	89	83	95
у т.ч.:						
Ячмінь	25	24	20	32	20	21
Овес	4	3	3	5	3	3
Кукурудза	48	33	39	34	40	49
Гречка	-	0	1	5	6	8
Зернобобові	14	16	11	8	6	7
у т.ч.:						
Горох	11	13	9	4	3	1
Квасоля	2	2	2	3	3	5
Технічні культури	38	39	30	30	30	30
у т.ч.:						
цукрові буряки (фабричні)	30	30	24	17	17	21
Соняшник	0	1	4	5	7	6
льон-довгунець (волокно)	4	2	1	0	0	1
Соя	1	3	0	1	0	1
Картопля і овоче-баштанні культури	35	33	37	41	42	42
у т.ч.:						
Картопля і овоче-баштанні культури	24	23	29	32	31	32
овочі (безнасінників)*	9	9	8	9	10	10
Кормові культури	129	144	134	116	100	87
у т.ч.:						
кормові коренеплоди і кормові баштанні	13	13	13	10	9	10
кукурудза на силос, зелений корм	24	40	31	27	17	16
однорічні трави (включаючи посіви озимих на зелений корм)	25	24	26	27	25	19
багаторічні трави (укісна площа посіву минулих років і безпокровні трави посіву поточного року)	54	65	65	51	48	41
Площа чистих парів, га	...	370	53	4678	2969	1842

*Овочі відкритого ґрунту

ДОДАТОК Ж**Посівні площі сільськогосподарських культур по районах станом на 2001р.**

(у господарствах усіх категорій, тис.га.)

	вся посівна площа	у тому числі культури		
		зернові	технічні	картопля і овочі баштанні
По області	324,5	165,6	30,4	41,9
м. Чернівці	5,6	1,8	0,1	2,0
м. Новодністровськ	0,2	0,0	-	0,2
Вижницький	18,4	7,7	0,4	3,2
Герцаївський	15,8	8,9	0,8	1,5
Глибоцький	29,5	13,9	1,2	5,0
Заставнівський	33,1	19,3	3,6	3,4
Кельменецький	41,1	23,4	7,2	2,5
Кіцманський	35,3	16,7	3,6	5,2
Новоселицький	47,8	25,9	5,6	4,0
Путильський	1,3	0,0	-	0,7
Сокирянський	33,9	17,9	4,1	3,8
Сторожинецький	32,1	12,8	0,9	6,4
Хотинський	31,3	17,3	2,9	4,0

Підготовлено за даними державної статистичної звітності

ХАРАКТЕРИСТИКА АГРОЕКОЛОГІЧНОЇ ПРИДАТНОСТІ ОРНИХ ЗЕМЕЛЬ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методологічні основи екології рослин закладено Дж. Ацці (1932), Л.Г. Раменським (1938) та українськими дослідниками Д.С. Добряком, О.П. Канашем, І.А. Розумним (2001), О.Ю. Власовою (2002). В основі вчення лягли питання фізіологічних вимог рослин до факторів середовища, потреби в різних ресурсах (світло, тепло, вологість і т. ін.) та їх реакції на різні комбінації умов, зокрема уявлення про оптимуми, екологічні амплітуди обмежуючих факторів, пластичності або пристосування. Безпосередньо екологічна оцінка території розглядається як оцінка властивих їй факторів родючості, що на практиці є аналізом території з точки зору відповідності факторів основним вимогам рослинності.

Розробка агрокліматичного обґрунтування розміщення сільськогосподарських культур спирається на вимоги рослин до ґрунтово-кліматичних умов: на вплив метеорологічних умов, на швидкість розвитку і строки появи основних фенофаз, а також на урожайність, на значення культури в народному господарстві. З цими принципами логічно пов'язані показники, які характеризують вимоги рослин до конкретних умов місцепроживання, діапазон стійкості і вимог рослин.

За даними про тепло- і вологозабезпеченість, про вимоги і витривалість рослин знаходяться північні і південні або висотні межі зони поширення даної культури. Виділена агрокліматична, точніше агроекологічна зона обмежується двома кривими: перша відповідає мінімуму (не достатку), а друга – максимуму (надлишку) температури та атмосферної вологи, які дають можливість отримати задовільну бажану урожайність. В середині зони на різній віддалі від меж буде розміщуватися ареал екологічного оптимуму. Ареал характеризується показниками агрокліматичних умов, які забезпечують найвищу урожайність.

Під екологічним оптимумом (тепловим, гідрологічним і ін.) розуміються такі ресурси температури і вологи, які діючи на рослину в повні фази розвитку, дають їй можливість проявити в найвищій мірі потенційну продуктивність.

Ідеологічні межі (надлишку або не достатку) зони вирощування культури показують ту температуру, ту кількість вологи, які, діючи на рослину протягом всього вегетаційного періоду, знижують урожайність культури до мінімуму, але ще прийнятної з точки зору економічної доцільності.

Зони вирощування культур на території України виділяються об'єднанням природно-сільськогосподарських районів за агрокліматичними умовами, які відповідають вимогам рослин. При цьому може застосовуватися коефіцієнт відповідності вимог рослин багаторічним даним про ресурси тепла і вологи.

Коефіцієнт базується на законі оптимуму і являє собою відношення поточного показника кліматичного ресурсу до оптимального для культури. Агрокліматичні вимоги культур (зернових – жита, пшениці, ячменю, вівса, кукурудзи; соняшника, цукрових буряків, картоплі, льону), які дають в основному товарну продукцію землеробства, вивчаються за тематичними літературними джерелами, орієнтуючись на середньостиглі сорти.

Класифікація орних земель за придатністю ґрунтів для впрошування культур здійснюється, щоб в межах зон вирощування виявити регіони з кращими агроекологічними умовами для виробництва окремих видів землеробської продукції. В даному разі придатність виражається ступенем відповідності властивостей і ознак ґрунтів агробіологічним вимогам рослин і можливостями давати певний урожай.

Агроекологічна придатність ріллі визначається ступенем відповідності якості ґрунтів оптимальним вимогам рослин. По мірі зменшення відповідності - знижується придатність ґрунтів. При встановленні її, перевагу має саме відповідність ґрунтових характеристик вимогам рослин. Показники бонітування ґрунтів та екологічної оцінки сприймаються як допоміжні дані в остаточному ранжуванні ступенів придатності.

Придатність диференціюється, як і більшість властивостей та ознак якості ґрунтів для вирощування окремих культур (оз. пшениці, жита, ячменю, вівса, кукурудзи на зерно, цукрових буряків, соняшника, картоплі, льону), за п'ятьма ступенями, або підкласами. Перший підклас – без будь-яких обмежень; другий – середньої придатності з одним обмеженням, яке може усуватися агротехнічним прийомом без додаткових затрат; третій – обмежено придатні ґрунти, з кількома негативними ознаками, усунення яких потребує додаткових затрат, але без корінної меліорації; четвертий – низької придатності ґрунти, поліпшення яких можливе корінною меліорацією і п'ятий – непридатні ґрунти.

Згідно методики викладеної в монографії [1] віднесення орних земель до підкласів придатності необхідно проводити за наступним принципом:

Перший підклас (найбільш придатні землі) – це орні землі, які придатні для вирощування культури без будь яких обмежень. Показники, які характеризують ґрунт, його залягання і рельєф з точки зору вимог культури, оптимальні; урожайність і доходність, або ефективність вирощування, найбільш високе. Це кращі орні землі.

По мірі погіршення якісних показників знижується урожайність і доходність, а відповідно, і ступінь придатності.

До другого підкласу (середня придатність) відносяться орні землі, високо і середньо забезпечені поживними речовинами, рельєф, ґрунти і інші умови яких в цілому відповідають вимогам культури, але є фактори, які знижують родючість. Урожайність і ефективність вирощування культури дещо нижча, але при високій агротехніці і забезпеченості добривами вони можуть бути на рівні першокласних.

Третій підклас (обмежено придатні землі) – це орні землі середньо- або низько забезпечені поживними речовинами. Ґрунтовий покрив, рельєф та інші умови характеризуються деякими негативними факторами, усунення яких при вирощуванні культури потребує додаткових затрат на агротехнічні, меліоративні та інші заходи. Урожайність культури дещо нижча від характерної для регіональних умов; чиста доходність мінімальна, якщо реалізаційні ціни близькі до регіональної собівартості продукції. До цього підкласу також відносяться орні масиви з ґрунтами, на яких вирощування культури забезпечує більш високі економічні показники, але при цьому не здійснюються ґрунтозахисні заходи, тому погіршується якість ґрунтового покриву і знижується родючість ґрунтів. Це середньозмиті ґрунти непридатні для вирощування цукрових буряків, соняшника, кукурудзи, картоплі та інших просапних.

Четвертий підклас (низької придатності ґрунти) – це орні землі, ґрунтовий покрив яких характеризується чисельними негативними факторами; при сучасному використанні без проведення меліорації врожаї значно нижчі середніх, вирощування культури збиткове. Після проведення меліорацій можуть стати придатними для вирощування культури.

П'ятий підклас (найгірші землі) – це непридатні під культуру орні угіддя, покращення яких або неможливе, або ж проблематичне за технологічними, природоохоронними і економічними мотивами.

Процес визначення підкласів придатності земельних ділянок полягає у співставленні встановлених в межах природно-сільськогосподарських районів характеристики якості ґрунтів кожної агровиробничої групи з характеристиками класифікаційної таблиці і, залежно від їх відповідності, агрогрупа відноситься до певного підкласу. Агрогрупи одного підкласу об'єднуються і обмежуються та обчислюються площа кожного в них. Співвідношення площ підкласів придатності земельної ділянки, а також всього масиву орних земель в господарстві або в певному регіоні, в адміністративному чи природному – відображає їх агроекологічну якість стосовно кожної культури і певного набору культур.

На підставі співвідношень підкласів придатності в зоні вирощування виділяються агроекологічні округи з кращими, середніми і гіршими умовами для кожної культури, тобто реалізується одне із завдань екологобезпечного використання земель – виявити кращі агроекологічні умови для виробництва окремих видів продукції землеробства, а також означити площі з різними природними можливостями і обмеженнями. Отже, класифікація земель за придатністю ґрунтів для вирощування окремих сільськогосподарських культур синтезує сукупність характеристик агроекологічного змісту складових частин екосфери стосовно рослинності і її результати являють собою просторовий базис для екологічно і економічно обґрунтованого розміщення виробництва тих чи інших видів продукції землеробства.

Таблиця 2.

Агроекологічна характеристика орних земель

№	Шифр агровиробничих груп ґрунтів	Зона вирощування														Примітка									
		озима пшениця		озиме жито		ячмінь		овес		кукурудза		картопля		льон			цукровий буряк		соняшник						
		га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%		га	%	га	%					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12														
придатні для вирощування сільськогосподарських культур																									
	I																								
	II																								
	III																								
	Всього								X	X			X	X											
несприятливі для вирощування сільськогосподарських культур																									
	I	X	X	X	X							X													
	II																								
	III																								
	Всього																								

ХІД РОБОТИ

1. Описати природно-кліматичні умови господарства використовуючи довідники.
2. Складання класифікаційної таблиці необхідно почати використовуючи додаток А та результати занести в таблицю 1.
3. Використовуючи таблицю 1 необхідно розрахувати та заповнити таблицю 2 та охарактеризувати придатність орних земель.
4. Розрахунки можливої посівної площі під окремі культури здійснюються за формулою:

$$ППм = (Ппр * Пр * К) : 100,$$

- де: ППм – посівна площа, можлива за умовами придатності ріллі;
 Ппр – площа придатності ріллі I і II підкласів під культуру (для зернових I, II і III підкласів);
 Пр – процент посіву культури в зональній або в інтенсивній сівозміні (визначається з таблиці 3);
 К – коефіцієнт приведення до природно-сільськогосподарської зони (береться з таблиці 4).

Таблиця 3.

Структура посівів основних культур (в %, 1987 – 1991рр.)

Зона	Зернові і зернобобові, всього	в тому числі кукурудза	Соняшник	Льон	Картопля	Цукрові буряки	Кормові культури	Інші культури	Всього посівів
Полісся	43,7	1,2	-	3,8	5,4	5,0	39,9	2,2	100
Лісостеп	49,5	5,6	2,8	0,2	1,6	11,1	32,4	2,4	100
Степ	50,2	8,0	9,7	-	-	2,1	34,0	3,7	100
Крим	48,5	2,6	4,0	-	-	-	41,3	6,0	100
Закарпаття	35,6	7,8	-	-	-	-	52,2	6,2	100
По Україні	48,8	5,8	5,3	0,7	1,6	5,9	34,7	3,0	100

Таблиця 4.

Коефіцієнт приведення до природно-сільськогосподарської зони

Природні с/г зони	Значення К
Полісся	0,90
Лісостеп	0,95
Степ	0,97
Карпатська гірська область	0,85

5. Висновки повинні містити короткий аналіз за результатами виконаної лабораторної роботи по окремих її етапах, та дати пропозиції щодо формування сівозмін га їх оптимальних площ.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Методичні рекомендації оцінки екологічної стабільності агроландшафту та сільськогосподарського землекористування. Метод, рекомендації. – К.: ІЗ УААН, 2001. – 15 с.
2. Третяк А.М. Наукові основи землеустрою. Навчальний посібник. – К: ТОВ ЦЗРУ, 2002. – 342 с.
3. Третяк А.М. Теоретичні основи землеустрою. – К.: ІЗ УААН, 2002. – 152 с.
4. Волков С.Н. Землеустройство в условиях земельной реформы (экономика, экология, право). – М.: Былина, 1998. – С. 209-225.
5. Волков С.Н. Землеустройство. Т. 2. Землеустроительное проектирование. Внутрихозяйственное землеустройство. – М.: Колос. 2001. – 648 с. (Учебн. И учен. Пособие для студентов высш. учебн. заведений). С. 493-503.

КЛАСИФІКАЦІЯ ДЕГРАДОВАНOSTІ ОРНИХ ЗЕМЕЛЬ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Аналіз якісного стану орних земель, рельєфу, кліматичних умов території країни свідчить, що площі найбільш сприятливіших в економічному та екологічному підношенні орних земель повинні відрізнитись від сучасної площі ріллі.

За останні роки, як свідчать розрахунки [4], загальна площа орних земель, що підлягає консервації, складе 5,1 млн. га, з них під реабілітацію необхідно вивести 2,6 млн. га, під трансформацію 2,5 млн. га, з них під кормові угіддя - 1,6 млн. га, під лісові та чагарникові насадження – 0,6 млн. га, під регенерацію - 0,3 млн. га. Максимальна питома вага орнопридатних земель по Україні може становити 45,6% від загальної площі, тоді як існуюча розораність складає 54,1%. У складі ріллі в наслідок надмірного антропогенного навантаження знаходяться великі площі деградованих або малопродуктивних ґрунтів.

Отже з розвитком процесів деградації ґрунтів та негативних природних явищ в Україні землеустрій набув характеру протиерозійної організації території, наповнився новим змістом, таким чином змінив методи складання і обґрунтування проектних рішень по захисту земель.

В результаті підготовчих робіт з вивчення стану земель складається схема та експлікація деградованих орних земель, що підлягають консервації. Така інформація є основою для розробки проектів внутрішньогосподарського землеустрою з комплексом заходів по консервації та обмеженню використання орних земель.

Подальша експлуатація цих деградованих і малородючих ґрунтів, екологічно шкідлива, та економічно недоцільна. В таких випадках в основі проектів територіального і внутрігосподарського землеустрою планування використання земель окремо по сільськогосподарським землям повинна лежати визначення за певними критеріями [3;4;6] площі деградованих і малородючих ґрунтів, що дасть змогу розрахувати площу орнопридатних земель. На нашу думку, організація використання земель повинна проводитись наступним чином:

1. проведення спеціальних обстежень земель з метою виявлення та оцінки негативних процесів та їх наслідків, складання тематичних карт.

2. оцінка агроекологічних властивостей земель, оцінка екологічної стабільності території.
3. визначення особливого режиму й умов землекористування шляхом складання чергових карт.
4. розробка схем захисту земель від деградації та негативних процесів, розробка проектів консервації земель з деградованими та малородючими ґрунтами.
5. розробка системи заходів щодо збереження і поліпшення природних ландшафтів відновлення родючості ґрунту.
6. організація території с/г підприємств та господарств на еколого-ландшафтній основі з впровадженням ґрунтозахисних природоохоронних і меліоративних заходів.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №3

ТЕМА: «Класифікація деградованості орних земель»

МЕТА: навчитися визначати вид і фактор деградованості земель та заходи щодо їх консервації.

ЗМІСТ:

1. Складання експлікації орних земель по агровиробничим групам ґрунтів та їх характеристика.
2. Визначення складу та виду консервації орних земель.
3. Визначення індексу екологічної невідповідності використання орних земель.
4. Розрахунок затрат на трансформацію орно-непридатних земель та економічну ефективність цього заходу.

ВИХІДНІ МАТЕРІАЛИ

Схема природно-сільськогосподарського районування України. Масштаб 1 : 300 000 – К.: ІЗ УААН, 2000 р. Варіанти завдань видає викладач. Для студентів завдання в додатку А. У завданні міститься назва області, району, сільської ради на території якої знаходиться навчальний об'єкт землеустрою, перелік агровиробничих груп ґрунтів та їх площі.

Форми таблиць приведені нижче.

Таблиця 3.

Розрахунок затрат на консервацію орних земель

Напрямок консервації	Нормативні затрати на 1 рік освоєння, грн/1га	Площа ріллі що підлягає трансформації, га	Вартість затрат на трансформацію, грн
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Сіножаті (переведення, залуження)	1490		
Пасовища (переведення, залуження)	1490		
Реабілітація (переведення в перелоги) (залуження)	450		
	1490		
Лісові та чагарникові насадження (вилучення, посадка вручну) (вилучення, посів сівалкою)	1600		
	1200		
Регенерація (вилучення для самовідновлення)	450		
Всього	X		

ХІД РОБОТИ

На підставі результатів спеціальних обстежень по вивченню стану земель на орних землях, однією з важливих робіт є визначення агровиробничих груп ґрунтів та їх межі, виділення ділянок земель, які потребують першочергового (змісту, визначення виду і рівня деградації, швидкості розвитку негативних процесів. Наступним етапом є розробка заходів щодо захисту цих земель та подальшого їх використання, розрахунку необхідних першочергових капіталовкладень в охорону земель.

Лабораторна робота передбачає отримання завдання, де задано шифри агровиробничих груп ґрунтів та їх площі. Виконання лабораторної проводиться наступним чином:

1. Використовуючи завдання, та прийняті скорочення фактору деградованості та напрямку консервації (див. далі) студент розраховує та заповнює таблицю 1. Де графа 5 – це відсоток в структурі всіх орних земель до проекту; графа 6 – це площі груп ґрунтів, що деградовані та орно-непридатні; графа 7 – це відсоток в структурі деградованих земель.
2. Використавши таблицю 1 студент розраховує і заповнює таблицю 2.
3. Індекс екологічної невідповідності сучасного використання орних земель (I_n) розраховується з метою диференційованої характеристики використання

земельних ресурсів, який кількісно дорівнює відношенню фактичної розораності (S_{ϕ}) (за даними земельного обліку) до максимальної площі орнопридатних земель (S_{np}):

$$I_n = \frac{S_{\phi}}{S_{np}}$$

Перевищення припустимої розораності ($P_{роз}$) у відсотках визначається за наступною формулою:

$$P_{роз} = (I_n - 1) * 100$$

ПРИЙНЯТІ СКОРОЧЕННЯ

- ЛМС – легкий механічний склад
- ВМС – важкий механічний склад
- СКЛ – склетність
- ЗМИ – змитість
- ДЕФ – дефльованість
- ЗАС – засоленість
- СОЛ – солонцюватість
- ПРЗ – перезволоженість і заболоченість
- ПЕР – болотні мінеральні і органігенні неглибокі осушені ґрунти
- РЕА – реабілітація
- РЕГ – регенерація
- СПІ – сіножаті
- ПАС – пасовища
- ЛІС – лісові та чагарникові насадження

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Багаторічні насадження – земельні ділянки, які використовують під штучно створеними деревнистими, чагарниковими (без лісових площ), або трав'янистими багаторічними насадженнями, призначеними для отримання урожаю плодово-ягідної або технічної продукції.

Під багаторічними насадженнями виділяють: сади, ягідники, виноградники, тутовники, хмільники, чайні плантації, плантації технічних культур (рози, лаванди і т.д.), плодові і виноградні розсадники.

Деградовані с/г угіддя - землі, на яких в результаті антропогенних, чи природних

факторів відбулися стабільні негативні процеси зміна якостей ґрунтів.

Ерозія ґрунту – це процес руйнування верхнього шару ґрунту під дією води чи вітру.

Землі, що забруднені – землі забруднені відходами вище допустимої норми концентрації, або радіоактивними речовинами.

Консервація – це сукупність заходів, які забезпечують максимальне збереження об'єктів. Відносно ґрунтів поняття «консервація» доцільно розглядати у двох аспектах: по-перше, як заходи по тимчасовому вилученню деградованої та малопродуктивної ріллі – «*реабілітація*», і по-друге, як незворотне переведення цих земель в інші угіддя – «*трансформація*».

Пасовища – земельна ділянка, яка систематично використовується для випасу тварин, а також ділянки які не є сіножатями й перелогами і рослинність яких придатна на корм тваринам.

Перелоги – земельні ділянки, які раніше використовувались під ріллею і більше одного року, починаючи з осені, не використовуються для посіву сільськогосподарських культур і не підготовлені під пар. *До перелогів не відносять розорані ділянки сінокосів і пасовищ, залишені для природнього заростання.*

Порушені землі – землі, що втратили свою господарську цінність, або є джерелом негативного впливу на ґрунтовий покрив, гідрологічний режим, характеризується утворенням техногенного рельєфу, або техногенним забрудненням.

Реабілітація – це сукупність заходів по вилученню з інтенсивного землеробського використання деградованих і малородючих ґрунтів на певний час для мінімізації або припинення деградаційних процесів, чи навіть відновлення втрачених ґрунтами властивостей. Реабілітація виконується здебільшого шляхом залуження, але допустимим заходом для певних ділянок є переведення в перелоги. Після певного часу фітомеліоративного періоду, за умови усунення кризових явищ, ґрунти можуть бути повернені до попереднього використання, але з меншим антропогенним навантаженням.

Регенерація – це сукупність заходів по вилученню із сільськогосподарського використання з метою забезпечення самовідновлення (природним шляхом) аборигенних екосистем на деградованих і малородючих ґрунтах. Під регенерацію відводяться, головним чином, болотні і кам'яністі ґрунти, солонці і солончаки.

Рілля земельна ділянка, яка систематично обробляється і використовується під посіви сільськогосподарських культур, включаючи багаторічних трав пари.

До ріллі не відносять земельні ділянки сінокосів і пасовищ, зайняті посівами попередніх культур (впродовж не більше 2-х років), розорані з метою їх корінного поліпшення, а також міжряддя садів, що використовуються під посіви.

Землі зайняті теплицями, парниками, оранжереями,городами належать до орних

земель.

Сіножаті – земельна ділянка, травостій якої систематично використовується для сінокосіння.

Трансформація (угідь) – це сукупність заходів по переведенню одного виду угіддя в інше. В даній лабораторній роботі, в наслідок трансформації ріллі – в сіножаті, пасовища, під деревно-чагарникові насадження, ґрунти отримують менший антропогенний вплив. Проводиться на підставі проекту землеустрою (ст. 172 [1]).

Крім того, в складі заходів по трансформації окремо виділяється поняття «*регенерація*».

Залуження – це комплекс агротехнічних заходів спрямованих на створення сінокосів, пасовищ, або консервацію ріллі з метою підвищення продуктивності цих угідь. Залуження запобігає розвитку процесів деградації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Земельний кодекс України № 276К-III під 25.10.2001
2. І. Короткий. Ґрунти Чернівецької області. – Львів: Каменяр, 1969. – 63 с. Позначення площ земель, що потребують консервації на розрізі природно-сільськогосподарських провінцій та адміністративних областей України / Звіт про НДР. Інститут землеустрою УААН. № держреєстр. 01984003479, – К., 1998.
3. Л.Я. Новаковський, О.И. Капац, В.О. Леонець. Консервація деградованих і малопродуктивних орних земель України // Вісник аграрної науки. – 2000. № 11.
4. О.П. Канаш. Консервація деградованих і малопродуктивних земель як один з основних заходів щодо оптимізації землекористування // Збірник наукових праць Міжнародної конференції «Генезис, географія та екологія ґрунтів». – Львів: 1999.
5. Розробка територіально-інформаційної бази оптимізації структури сільськогосподарських угідь як одного з основних чинників переходу до ресурсно- та енергозберігаючого господарювання / Звіт про НДР. Інститут землеустрою УААН. № держреєстр. 0170016540. – К., 1999
6. Третяк А.М. Теоретичні основи землеустрою – К.: ІЗ УААН, 2002 – 152 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Варіанти завдань (додається окремо).

Додаток Б

Витяг із Звіту НДР Інституту Землеустрою «Визначення площ земель, що потребують консервації в розрізі природно-сільськогосподарських провінцій та адміністративних областей України» [3] (додається окремо).

Додаток В

Витяги із законодавства

Витяг з Земельного кодексу України [1].

Глава 28 Консервація земель.

Стаття 171 Деградовані і малопродуктивні землі.

1. До деградованих земель відносяться:

- земельні ділянки, поверхня яких порушена внаслідок землетрусу, зсувів добування корисних копалин.
- ділянки з еродованими, перезволоженими, з підвищенням кислотності або засоленістю, забруднення хімічними речовинами та ін.

2. До малопродуктивних земель відносяться с/г угіддя, ґрунти яких характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю, а їх господарське використання за призначенням є економічно неефективним.

Стаття 172 Консервація деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель.

1. Консервації підлягають деградовані і малопродуктивні землі, господарське використання яких є екологічно небезпечним та економічно неефективним. Консервації підлягають також техногенно забруднені земельні ділянки, на яких неможливо одержати екологічно чисту продукцію, а перебування людей на цих земельних ділянках є небезпечним для їх здоров'я.
2. Консервація земель здійснюється шляхом припинення їх господарського використання на визначений термін та залуження або заліснення.
3. Консервація здійснюється за рішенням органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на підставі договорів з власниками земельних ділянок.
4. Порядок консервації земель встановлюється законодавством України.

Витяг із Закону України “Про Генеральну схему планування території України” від 7 лютого 2002 року № 3059-III

Розділ III. Основні напрями використання території України

Ст.8. Формування національної екологічної мережі

З метою формування національної екологічної мережі як складової європейської екологічної мережі та підтримання життєзабезпечуючих функцій довкілля, створення необхідних умов для реструктуризації та зниження антропогенного впливу на нього до екологічно допустимого рівня забезпечити: розширення площі територій національної екологічної мережі шляхом:

...

е) консервації деградованих і забруднених земель з наступною їх натуралізацією;

...

формування єдиної територіальної системи, що об'єднує елементи національної екологічної мережі, встановлення спеціального режиму її охорони та використання цих територій.

СКЛАДАННЯ ПРОЕКТІВ ФОРМУВАННЯ МЕЖ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №4

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Проекти встановлення меж сільських населених пунктів складаються з метою забезпечення реалізації прав територіальних громад по регулюванню земельних відносин на своїй території.

1.2. При формуванні меж території населеного пункту слід керуватись: Земельним кодексом України, Законом України «Про місцеве самоврядування» та іншими діючими нормативно-технічними документами з цих питань.

1.3. Проекти включають техніко-економічне обґрунтування розмірів населених пунктів з урахуванням перспектив їх розвитку так проектів планування і забудови.

1.4. Проекти встановлення меж населених пунктів розробляються на підставі завдання на проектування (додаток 1), яке складається відповідною радою одночасно по всіх населених пунктах, розташованих на території цієї ради.

1.5. Проекти розглядаються місцевою радою, погоджуються районною радою, за пропозицією якої і погоджуються радою, затверджуються обласною радою.

1.6. На основі затверджених проектів встановлюються межі населених пунктів в натурі.

2. ПІДГОТОВЧІ РОБОТИ

2.1. Збір, вивчення та аналіз планово-картографічних матеріалів, земельно-облікової документації, матеріалів відводу земель в межах селища, села, проекту планування та забудови, проектів внутрішньогосподарського землеустрою, матеріалів інвентаризації земель, даних про склад та чисельність населення.

2.2. Обстеження території сільського населеного пункту. Вибір опорного планово- картографічного матеріалу, визначення обсягів польових вимірвальних робіт з метою приведення планово-картографічного матеріалу у відповідність з натурою.

2.3. Нанесення на планову основу меж усіх землеволодінь і землекористувань, що знаходяться на території сільського населеного пункту.

2.4. Проведення польового обстеження і погодження меж сільських населених пунктів (додаток 2).

3. СКЛАДАННЯ ПРОЕКТУ

3.1. В проекті встановлення меж сільських населених пунктів визначаються функціонально взаємопов'язані території (земельні ділянки), що використовуються для розміщення всього житлового та культурно-побутового будівництва, а також об'єктів виробничого призначення, створення систем інженерного обладнання і благоустрою, забезпечення санітарно-гігієнічних та рекреаційних умов, ведення особистого підсобного господарства, інших потреб.

3.2. Загальна площа населеного пункту визначається з урахуванням потреб населення в додатковій площі для індивідуальної забудови тощо.

В межі сільських населених пунктів включають:

- зони житлової забудови;
- території загального користування з громадськими будівлями, зеленими насадженнями, водоймищами, майданами, вулицями, проїздами;
- ділянки для розміщення об'єктів комунального призначення (водозаборів, очисних споруд тощо);
- виробничі зони, що знаходяться в межах села;
- землі, надані в установленому порядку організаціям, підприємствам, установам для цільового призначення в межах населеного пункту;
- рекреаційні зони, що знаходяться в межах населеного пункту або безпосередньо прилягають до нього;
- сільськогосподарські угіддя, які розташовані в межах населеного пункту;
- резервні території, необхідні для розширення забудови сільських населених пунктів у відповідності з перспективою їх розвитку і архітектурно-планіровочною структурою.

3.3. Проект встановлення меж сільських населених пунктів розробляється на основі та з урахуванням:

- вимог еколого-ландшафтної організації території сільськогосподарських підприємств;
- обґрунтованих даних проектів планування та забудови сіл;
- змін в межах населеного пункту, викликаних перерозподілом земель між землевласниками та землекористувачами згідно з Земельним кодексом;
- даних інвентаризації земель.

3.4. На стадії складання проекту площа населеного пункту обчислюється як сума контурів, що входять в межі населеного пункту. За основу приймаються дані коректування планових матеріалів минулих років. Якщо до населеного пункту відноситься частина площі контуру, то обчислена площа всіх ділянок контуру повинна бути ув'язана до загальної площі контуру.

Вирахування площ здійснюється за окремими землеволодіннями та землекористуваннями, земельних угіддях загального користування. Проводиться розшифровка земель, що не показані на плані, шляхом рекогносцирувального обстеження кварталів населеного пункту. Як правило, на цій стадії робіт використовуються дані попереднього вирахування площ.

3.5. Експлікація земель в межах населеного пункту складається по землевласникам і землекористувачам, землях загального користування.

3.6. В результаті проведеної роботи складається креслення проекту встановлення меж сільських населених пунктів.

4. ПОГОДЖЕННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПРОЕКТУ

4.1. Проект встановлення меж сільських населених пунктів погоджується з суміжними землевласниками або землекористувачами, районними (міськими) землевпорядними, природоохоронними, санітарними органами та органом архітектури і подається на розгляд до сільської, селищної ради.

4.2. Сільська, селищна рада розглядає проект встановлення меж сільських населених пунктів і зі своїм висновком подає проект на розгляд районної ради, яка з своїм висновком подає па затвердження обласної ради.

4.3. Проект встановлення меж сільських населених пунктів озглядається і затверджується обласною радою.

5. ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

5.1. Проектна документація розробляється в такому складі:

- пояснювальна записка;
- графічні матеріали;
- матеріали погодження та затвердження;

5.2. Зміст пояснювальної записки:

- завдання на виконання робіт;
- коротка характеристика сільських населених пунктів;
- особливості формування території населеного пункту;
- погодження меж із суміжними землевласниками та землекористувачами;
- короткий опис виконаних робіт;
- склад земель по угіддях землевласників та землекористувачів.

До архівного примірника додаються:

- матеріали вирахування загальної площі села;
- матеріали польових вимірювань;

5.3. Графічні матеріали включають:

- викопіювання меж сільських населених пунктів у масштабі 1:10000; 1:25000;
- креслення перенесення елементів проекту встановлення меж в натуру в масштабі 1:10000; 1:5000 або 1:2000;
- креслення меж сільського населеного пункту в масштабі 1:25000; 1:10000; 1:5000 або 1:2000.

На кресленні показують: окружна межа, номери межових знаків, румби, назви суміжних землеволодінь та землекористувань; межі, геодані та площі землеволодінь і землекористувань, що знаходяться в межах населених пунктів; площі кварталів та загальна площа населеного пункту. Креслення супроводжується експлікацією земель населеного пункту по землевласниках та землекористувачах, земельних угіддях загального користування. Землі громадян, що мають у володінні земельні ділянки під особистими підсобними господарствами, а також ділянки, надані їм для індивідуальної забудови, індивідуального городництва та садівництва, що розташовані в межах населеного пункту, приводяться в складі земель сільського населеного пункту загальною площею.

5.4. Матеріали погодження та затвердження проектної документації виготовляються в такому складі:

- акт польового обстеження, погодження меж населених пунктів;
- висновок сільської, селищної ради про розгляд проекту встановлення меж сільських населених пунктів;
- висновок районної ради про розгляд проекту встановлення меж сільських населених пунктів;
- рішення обласної ради про затвердження проекту встановлення меж сільських населених пунктів.

5.5. Проектна документація виготовляється в трьох примірниках:

- перший примірник – проектній організації;
- другий примірник – сільській, селищній раді;
- третій примірник – районній раді.

5.6. Якість виконуваних робіт забезпечується встановленою системою контролю, що здійснюється на протязі всього періоду проектування (додаток 3) встановлення меж сільських населених пунктів.

6. ПЕРЕНЕСЕННЯ ПРОЕКТУ В НАТУРУ

6.1. Затверджений обласною радою проект встановлення меж сільських населених пунктів переноситься в натуру (на місцевість) на тих ділянках меж, які

були спірні або нечітко виражені на місцевості.

6.2. Роботи з перенесення всіх меж сільських населених пунктів в натуру (на місцевість) виконуються за окремою заявкою замовника.

6.2.1. Межові знаки встановлюються в таких місцях, де є можливість забезпечити їх надійне зберігання. На тих відрізках меж, де проектні межі співпадають з природними, закріплення їх здійснюється лише кілками (дерев'яними або металевими) довжиною 0,3 – 0,4 м. При цьому 0,08 – 0,1 м їх довжини повинно знаходитись над землею. Окопуються такі межові знаки курганом діаметром 1,0 м висотою насипу 0,2 м. Такі знаки, як правило, є тимчасовими на період виконання польових геодезичних робіт.

Межові знаки встановлюються на тих відрізках меж населеного пункту, де неясно виражена границя і є можливість самозахопленню земель. Потрібно забезпечити встановлення межових знаків довгострокового користування через 1,5 – 2,0 км, по периметру межі з метою їх подальшого використання для поновлення окремих відрізків межі села, вирішення земельних спорів, проведення робіт з упорядкування земель землевласників та землекористувачів в населених пунктах.

Такі знаки встановлюються ланками по 3 стовпи кожна.

Місця встановлення межових знаків повинні бути легкодоступні, добре розпізнаватися на місцевості, забезпечувати їх збереження, техніку безпеки та зручність використання при наступній експлуатації.

Не дозволяється встановлення центрів тривалого зберігання на ріллі та болоті, проїжджій частині доріг, поблизу русел річок, що розливаються, поблизу берегів водосховищ та обривів на ярах і крутосхилах.

Допускається замість двох-трьох сусідніх точок ходу закріплювати тільки одну точку за умови визначення дирекційного кута (азимута) із закріпленої точки на характерні, що легко розпізнаються, постійні місцеві предмети-орієнтири, як то: флюгери, радіо і телевізійні щогли, антени, заводські труби, куполи церков тощо.

На всі закладені центри межових знаків складаються абриси з прив'язкою до постійних предметів місцевості не менше ніж трьома промірами та приводиться опис місцеположення знака в картках установленної форми (додаток 4).

Постійні межові знаки здаються під охорону та на збереження селищним, сільським радам по акту (додаток 5).

Акт складається у трьох примірниках, один з яких залишається у проектній організації, другий передається селищній, сільській раді, третій – районній раді.

6.2.2. Прив'язка межових знаків проводиться, як правило, за допомогою прокладки теодолітних ходів. Теодолітні ходи прокладаються за допомогою оптичних теодолітів, світловіддалемірів та електронних тахеометрів. Знімальні мережі можуть також розвиватися шляхом побудови мережі трилатерації та ОМЗ

мережі. Координати межових знаків передаються від державної геодезичної мережі або границь землеволодінь та землекористувань. Довжина теодолітних ходів між твердими пунктами, а також периметр полігонів не повинні перевищувати:

- 13 км – при середній довжині сторін між точками 500 м і більше;
- 10 км – при середній довжині сторін між точками 250 м;
- 7 км – при середній довжині сторін між точками 150 м і менше.

При виконанні робіт з точністю 1:5 000 довжини теодолітних ходів слід зменшити в 1,5 рази. В системі з вузловими точками довжина теодолітних ходів може бути збільшена на 1/3.

6.2.3. Діагональні ходи слід прокладати вздовж існуючих лінійних об'єктів (бажано по одній із сторін смуги відведення або контуру) або в місцях розміщення ділянок землевласників та землекористувачів, межі яких підлягають наступному обміру або уточненню. Закріплення точок діагональних ходів у природі здійснюється згідно з п. 2.1.

6.2.4. Горизонтальні кути в теодолітних ходах вимірюють теодолітами одним повним прийомом з допустимим розходженням між напівприйомами – 1'.

Вирахування кутів проводяться із заокругленням до 0,1'.

Кутові нев'язки в полігонах і теодолітних ходах не повинні перевищувати $\pm 1' \sqrt{n}$, а при довжині сторін менше 150 м $\pm 1,5' \sqrt{n}$.

6.2.5. Відносні величини лінійних неув'язок не повинні перевищувати 1:2 000. В окремих місцях гірських та заболочених територій допускається пониження точності до 1:1 000.

6.2.6. Роботи виконуються в державній системі координат 1942 та 1963 років, УСК-2000 або місцевій системі координат, яка має зв'язок з державною. Складається каталог координат межових знаків довгострокового зберігання, встановлених при прокладанні діагональних ходів.

6.2.7. Встановлені межі проорюються в 1-2 борозни (за необхідності).

6.2.8. Перенесенню проекту в природу передують його геодезична підготовка: складання креслення, на якому вказуються місця закладання межових знаків, прив'язка теодолітних ходів до границь землеволодінь або землекористувача, пунктів триангуляції або інших геодезичних знаків, координати яких обчислені в системі 1942 і 1963 років та УСК-2000.

На кресленні приводяться необхідні геодезичні дані (виміри ліній, кути, румби або дирекційні кути), порядок виконання робіт.

6.2.9. У результаті виконаних робіт складається креслення меж сільських населених пунктів в масштабі 1:10 000, 1:5 000 або 1:2 000. Масштаб планового матеріалу визначається залежно від характеру контурності в населеному пункті з тим, щоб дане креслення стало основою для горизонтальної зйомки населеного

пункту і впорядкування земель в ньому.

6.2.10. Креслення меж населеного пункту виготовляється на планшетах (тверда основа) або лавсановій плівці розміром 50×50 або 60×80 см.

Крім графічної частини, на графічному матеріалі подається внутрішньорамкове та зарамкове оформлення, яке розміщується на листах креслення у відповідності з СТП 41.31.120-80.

ДОДАТКИ**Додаток А****ЗАВДАННЯ**

на складання проектів встановлення меж сільських населених пунктів в адміністративних границях

ради _____ району _____ області

1. Підстава для виконання робіт – договір № _____ від _____ 200__ р.

2. Підрядна організація – _____

3. Проект встановлення меж розробити у відповідності з діючим земельним законодавством.

4. В складі виконуваної роботи опрацювати наступне:

4.1. Обстежити межі населених пунктів в натурі з урахуванням змін, що викликані перерозподілом земель згідно з інвентаризацією.

4.2. Визначення меж сільських населених пунктів провести з урахуванням еколого-ландшафтної організації території.

4.3. Проект встановлення меж сільських населених пунктів погодити з суміжними землевласниками і землекористувачами та районними землепорядним, архітектурним, природоохоронним та санітарним органами.

5. Технічну документацію по встановленню меж населених пунктів виготовити в трьох примірниках.

Голова _____
сільської, селищної ради (прізвище та ініціали)

МП

_____ сільська рада
 _____ району
 _____ області

АКТ
 “ ____ ” _____ 20 ____ р. № ____

с. _____
 Польове обстеження та погодження
 меж сільських населених пунктів

Складений комісією в складі:
 Голова -

Члени комісії: представник _____ сільської, селищної
 ради _____
 (прізвище та ініціали)

представник _____
 (назва землеволодіння)

_____ (прізвище та ініціали)

представник _____
 (назва назва землевласника або землекористувача)

_____ (прізвище та ініціали)
 представник землевпорядної служби району _____

_____ (прізвище та ініціали)

представник органу архітектури району _____
 _____ (прізвище та ініціали)

представник природоохоронного органу району _____
 _____ (прізвище та ініціали)

представник санітарного органу району _____
 _____ (прізвище та ініціали)

_____ (прізвище та ініціали)

Комісією проведено польове обстеження меж населених пунктів

що входять в адміністративних межах _____ сільської ради.

Межа
 с. _____ проходить _____

Межа
 с. _____ проходить _____

Межа с. _____ проходить _____

Продовження додатку Б

Межі населених пунктів обґрунтовані, відповідають вимогам Земельного кодексу України.

Претензій з боку представника _____ сільської ради, представників суміжних землевласників і землекористувачів, землевпорядного, природоохоронного, санітарного органів та органу архітектури немає.

Межі населених пунктів _____ погоджені.

(пропозиції щодо встановлення меж в натурі)

Акт складено в трьох примірниках:

- Примірник 1 – проектній організації;
- Примірник 2 – сільській, селищній раді;
- Примірник 3 – органу архітектури.

АКТ
польового приймання робіт по встановленню
(поновленню) меж населених пунктів

с. _____
_____ ради
_____ району _____ області

с. _____ 20__ р.

Мною,

_____ (посада, прізвище, ініціали)

проведена зйомка робіт по встановленню (поновленню) меж с. _____

Роботу виконувала група спеціалістів у складі:

1. _____

_____ (посада, прізвище, ініціали)

2. _____

3. _____

в період з _____ по _____ 20__ р.

Польове приймання проведене шляхом порівняння креслення проекту _____
по встановленню (поновленню) меж _____

с. _____

з натурою та прокладанням контрольних ходів _____

В результаті приймання встановлено:

1. Методи перенесення проекту в натуру: _____

2. Обсяги виконаних робіт:

а) прокладено ходів - мірною стрічкою _____ км;

теодолітних _____ км;

мензуральних _____ км

б) встановлено стовпів _____ шт.

в) проорано меж _____ км.

3. Результати контрольних вимірів

Назва показників	Контрольні ходи (виміри)		
Дані натуральних вимірів			
Дані контрольних вимірів			
Розбіжності			
Допустимі розбіжності			

4. Прив'язка окружних границь сіл до державної геодезичної мережі або до адміністративних границь рад _____

Продовження додатку В

5. Стан меж населених пунктів _____

6. Інші зауваження _____

Приймання провів _____
(посада, підпис, ініціали, прізвище)

7. Виправлення внесені _____

“ _____ ” _____ 20__ р. _____
(підпис, ініціали, прізвище)

8. Висновок. Роботи по встановленню (поновленню) меж с. _____

виконані в повному обсязі з дотриманням відповідних технологічних вимог

_____ (посада, підпис, ініціали, прізвище)

“ _____ ” _____ 200__ р.

АБРИС

місця розташування та прив'язки до постійних предметів місцевості

межевого знака № _____ окружної межі с. _____ на території
 _____ сільської (селищної) ради _____ району
 _____ області

	<u>Опис місця розташування</u> <i>На розі вулиць Польова та Молодіжна</i>
	<u>Характеристика знака</u> <i>Металева труба діаметром 50мм, довжиною 1,4м. Курган діаметром 1,5м, висотою 0,3м. Висота знака над рівнем землі – 0,1м.</i>
	<u>Видимість на суміжні пункти</u> <i>На п. № 120 – добра На п. № 122 – задовільна</i>

Дата закладки: _____ 20__ р.

Склав: _____
 (посада)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

АКТ

встановлення в натурі зовнішніх меж с. _____
на території _____ сільської (селищної) ради
_____ району _____ області
та передачі на зберігання постійних межових знаків

с. _____ 20__ р.

Даний акт складений в тому, що нами проведення встановлення в натурі меж
с. _____ на території _____
сільської(селищної)
ради _____ району _____ області.

Межі закріплені довгостроковими межовими знаками в кількості _____ шт.,
які передані на зберігання представнику _____ сільської (селищної)
ради _____, якого попереджено про відповідальність за порушення чи
знищення вказаних знаків. Розміри і місцезнаходження межових знаків відображені на абрисах,
що додаються.

Встановлення меж в натурі виконав:

Представник Інституту
землеустрою УААН _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Начальник _____
районного відділу земельних
ресурсів _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Представник _____
сільської (селищної) ради _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАСТОСУВАННЯ ЛАНДШАФТНО-ТИПОЛОГІЧНОЇ КАРТИ С/Г ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ДЛЯ РОЗРОБКИ ПРОЕКТІВ ЗЕМЛЕУСТРОЮ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації спрямовані на удосконалення знань методів теоретичних обґрунтувань та практичних навичок при визначенні елементів ландшафту в процесі землеустрою. Це сприятиме збереженню, відтворенню і раціональному використанню земельних ресурсів та оптимізації структури угідь для екологічної стабілізації території.

Формування агроландшафтів здійснюється або на основі природних ландшафтів, майже не змінених господарською діяльністю людини, або в результаті реконструкції природно- господарських систем у старих землеробських районах, де планувальна організація території складалася стихійно. При трансформації природних ландшафтів в агроландшафти необхідно б було забезпечити оптимальні умови для життєдіяльності біоценозів на базі раціонального природокористування.

У проектах землеустрою на рівні району обов'язково варто вирішити задачі територіальної організації господарств і системи розселення (формування та встановлення меж населених пунктів), формування екологічної мережі, а також передбачити виконання санітарно-гігієнічних вимог при розміщенні тваринницьких ферм, птахівницьких комплексів, складуванні добрив і пестицидів. Потрібно розробити заходи щодо моніторингу за антропогенно зміненими ландшафтами для збереження, відновлення і підвищення продуктивності агроценозів.

У проектах землевпорядкування при формуванні агроландшафтів і агроценозів вирішуються і наступні питання: визначення оптимального набору угідь (агроценозів) різного сільськогосподарського призначення і встановлення співвідношень їхніх площ, розмірів і форм, характер устрою в конкретних господарствах і районах; вибір оптимальних меліоративних і природоохоронних заходів у залежності від зонально-провінційних, типологічних і індивідуальних особливостей ландшафтів.

Агроландшафти не повинні бути одноманітними, тому що зменшення видової розмаїтості земельних угідь у них, знижує стійкість агроценозів до посухи, шкідників сільськогосподарських рослин і тощо. Використання значного числа екологічно стійких видів рослин або багатокомпонентних агроценозів у різних ґрунтово-кліматичних умовах, особливо в посушливих, сприяє підвищенню стійкості агроценозів до несприятливих процесів. У проектах важливо враховувати взаємозв'язок морфологічних частин ландшафтів (фацій, урочищ), їхню водоохоронну і полезахисну роль.

Наприклад, обов'язково зберігати лісові масиви, гаї на вододілах, у ярово-балкових системах. Кращі землі (орні) виділяють під систематичний обробіток для вирощування сільськогосподарських культур. При організації ерозійно небезпечних ділянок, екологічно нестабільних територій та формуванні екологічної мережі, перевагу варто надавати ґрунтозахисним сівозмінам, садовим і лучно-пасовищним підкласам (типам) антропогенних ландшафтів. Для підвищення їхнього ресурсного потенціалу проектують агротехнічні, біологічні, хімічні, гідротехнічні меліорації з врахуванням місцевих ландшафтно-географічних особливостей території.

Від конструкції агроценозів залежить продуктивність земель освоєваних територій. Досить ефективні змішані, покривні і підпокривні, комбіновані пожнивні і проміжні посіви сільськогосподарських рослин, тому що при цьому розширюються можливості використання усіх факторів фізичного середовища і, отже, формуються високопродуктивні й екологічно стабільні агроценози. Агроландшафти повинні бути довговічними, повинні забезпечувати загальний екологічний баланс території і раціональне використання земель.

При землевпорядкуванні в необхідних випадках передбачаються вилучення деяких земель з сільськогосподарського використання і виділення їх у заповідники, заказники, національні парки й ін.

Таким чином, землевпорядкування впливає на формування агроландшафтів та їх агроценозів. Воно сприяє виявленню ґрунтів для землеробського освоєння, підвищенню врожайності сільськогосподарських рослин, ефективної спеціалізації сільськогосподарства. Здійснення землевпорядних проектів необхідно не тільки для створення культурних ландшафтів, але й для раціонального використання земельних ресурсів і охорони природи.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №5

ТЕМА: «Застосування ландшафтно-типологічної карти с/г землеволодінь і землекористувань для розробки проектів землеустрою»

МЕТА: навчитися застосовувати ландшафтно-типологічну карту при землеустрої.

ЗМІСТ:

1. Виділити на території господарства фації.
2. Об'єднати фації в урочища.
3. Скласти легенду і експлікацію морфологічної структури ландшафтів господарств.
4. Типізація землекористувань.
5. Дати рекомендації по раціональному використанню території господарства.

Висновки.

ВИХІДНІ МАТЕРІАЛИ

Топографічні карти, географічні атласи, проекти землевпорядкування, калька, олівці, фарби, кронциркуль, інші вимірювальні прилади, лекало, рейсшина (варіанти видає викладач).

ХІД РОБОТИ

Методичні вказівки. На основі рельєфу, ґрунтів, рослинності і їхнього сільськогосподарського використання потрібно виділити на території господарства фації, позначити їх арабськими цифрами.

Потім необхідно об'єднати фації в урочища, показати границі урочищ товстою лінією, присвоїти номери фаціям і назви урочищам. Урочища варто розфарбувати на карті різними кольорами, фації усередині урочищ показати штрихуванням і арабськими цифрами. Стрілками показати експозицію схилу.

Потрібно скласти легенду (умовні позначки) морфологічної структури ландшафтів господарства за такою формою:

- Номер, площа і напрям схилу фацій
- Лінія тальвегу, лінія вододілу
- Експозиція схилу балки
- Вододільне плато
- Днище балки
- Назва і колір урочища

Таблиця 1.

Експлікація морфологічної структури ландшафту

№ фацій	Площа, га	Характеристика фацій		Належність до урочища
		Експозиція схилу	Крутизна схилу	

На основі вивчення рельєфу, ґрунтів, рослинності, особливостей ландшафтно-типологічної структури території потрібно розробити рекомендації з раціонального використання території господарства. На основі вивчення особливостей ландшафтно-типологічної структури території та еколого-економічної придатності ґрунтів потрібно визначити типи землекористування для раціонального використання території.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Добряк Д.С., Канапі О.П., Розумний І.А. Класифікація та екологіобезпечне використання сільськогосподарських земель. / Інститут землеустрою УААН, К.: ІЗ УААН, 2001. – 306 с.
2. Земельний кодекс України №2768-111 від 25.10.2001
3. Землеустроительное проектирование / С.Н. Волков, В.П. Троицкий, П.Г. Конокотин и др.; Под ред. С.Н. Волкова, – М.: Колос, 1997. – 608 с. (Учебники и учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений).
4. Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Теоретичні основи сучасного землеустрою // наук.- виробнич. журн. «Землевпорядний вісник». – №3(7), 1999.
5. Папаскири Т.В. Организация и устройство территории севооборотов с использованием компьютерных технологий // М.: ГУЗ. – 1997
6. Сівозміни у землеробстві України. За ред. В.Ф. Сайка, П.І. Бойка. – К.: Вид-во «Аграрна наука», 2002. – с.7.
7. Справочник по землеустройству / Л.Я. Новаковский, В.М. Буленок, Ю.М. Вагин и др.; под ред. Л.Я. Новаковского. – 3-е изд., перераб. И доп. – К.: Урожай, 1989. –352 с.